

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Za tvojo učenost ne maramo.

Če se kaki popolnoma obskuren in nepoznan človek hoče svetu pokazati učenjaka, ima dandanes prav lahek pripomoček to slavo doseči. Naj se s predrznm čelom postavi nasproti veri, naj vse, kar vé, obrne zoper vero, in gotovo ga bo malo umeči svet občudoval kot učenjaka, kot rešitelja iz sužnostnih verig; če mu pa to pred svetom spodleti, si bo saj sam domišljeval, kdo vé, kaki vitez da je.

To smo si mislili, ko smo prebrali Linhartov spis „Religionslehre und Naturwissenschaft“ v „Laib. Schulzeitung-i“. V marsikterem oziru je ta spis prav zanimiv, karakterizira prav dobro predrzno oholost in ošabnost modernih pedagogov — pa tudi njih nevednost in hinavščino.

G. prof. Linhart dokazuje, da mladina sedanji čas ni slabeja, kakor je bila poprej, da je tožba klerikalcev neopravičena. — Drugače pa je, pravi, z bolj odraslo mladino, toži, da se nevaren nihilizem med njo razširja, — toda poslušajte, kdo je tega kriv! G. prof. pravi: ne liberalne postave, ne domača izreja, ne slabe bukve in tovaršije, ne duh sedanjega časa (kakor klerikalci očitajo), ampak edino le (einzig und allein) način, po katerem se po srednjih šolah in preparandijah krščanski nauk razlaga, kakor je sklepati po vpeljanih knjigah veroznanstva. — To hoče g. prof. Linhart dokazati. Ali ste g. profesor res tako kratkovidni in priprosti, da sami sebi verjamete? Kje je dokaz, da ne slabe tovaršije, ne slabe bukve itd., ne sedanji duh časa niso krivi spridenosti? Kje je dokaz, da je verouk res tak,

kakor si ga vi domišljujete? Saj se tudi ta knjiga, katero vi obdelujete, nikjer ne na gimnaziji, ne na preparandiji ne rabi.

Kaj, če bi si naši učenci ta stavek dobro zapomnili in si mislili: naš g. prof. pravi, da slabe tovaršije, slabe bukve niso krive, da se mladina spridi, ampak le verouk — toraj le krščanskega nauka se moramo varovati, nič ne verjeti, kar nam g. veroučenik v šoli razlaga — sicer pa le veselo!

Ali se ne pravi s takimi izreki resnici bítí v oči, in mladino demoralizirati? V tem morata priti z g. učenikom veronauka v gotovi konflikt, in to mora učence gotovo popolnoma zbegati.

In zakaj je dr. Wapplerjeva knjiga tako pohujšljiva? Zato ker napada ateiste, materialiste i. dr., Strauss-a, K. Voigt-a itd. Ravno te može pa mora učitelj prirodoslovja imenovati podpornike véde, ki so si za človeštvo neumrljive zasluge pridobili, tako mladina ne vé, komu bi verjela. Gospod prof. Linhart je morebiti res tako slaboumen, da ne vé razločiti med Vogtom naravoslovcem in Vogtom bogoslovcem. — Kaj pa si morajo učenci misliti, ako slišijo, da njih lastni učitelj imenuje D. Straussa „den von der gesammten gebildeten Welt geehrten Verfasser des „Leben Jesu“ itd.? Tega brezbožnika in sovražnika vsake vere toraj tudi prof. Linhart močno čisla, — njegovim poslušalci mu bodo verjeli in Straussove spise z veseljem in spoštovanjem prebirali. Tudi tukaj mora učitelj veronauka z g. prof. Linhartom gotovo priti v konflikt, kajti povedati mora učencem, da besede „von der gesammten gebildeten Welt geehrten“ so lažnjive, in jih mora popraviti v „von der

gesammten vom Christenthume und von Gott abgefallenen Welt“.

Kaj pa prav za prav g. prof. Linhart s svojim spisom doseči hoče, pokaže še le k sklepu, ki je prav zanimiv in karakterističen. Ker Wapplerjeve knjige niso pripravne za srednje šole, pa bi se tudi ne pomagalo bistveno, če se odpravijo, toraj zakliče g. prof.: aut aesar — aut nihil — ali verouk iz srednjih šol, ali pa naravoslovje! Kako prekrasen sklep, vreden naravoslovca! Gotovo ste se take logike naučili od materijalističnih idealov (če se sme od idealov govoriti), kateri pri svojih učenih preiskavah tudi večkrat enako sklepajo.

Pa pustimo čudno materijalistično logiko in pogledjmo si raji reč bolj natančno. G. prof. Linhart misli, da bi se bilo težko ogibati razprtja med veroukom in naravoslovjem.

Tako imenovano nasprotje med vero in prirodoslovjem je res v nekterih krogih postalo skoraj aksiom. Biblija in geologija, papeštvo in astronomija, cerkev in fizika so jim nespravljivi sovražniki; k temu krogu se menda hoče tudi g. Linhart prištevati. Toda za one, ki vero spoznajo kot dar božji, in Boga časté kot začetnika in stvarnika uma in vsega družega stvarjenja, ne more biti nasprotja med človeškim umom, med vero in naravo. Zgodovinsko bi lahko dokazali, da ravno veliki in najslavnejši naravoslovci, kakor n. pr. Kopernik, Newton, Euler, Oerstädt, Haller, Biot, Arago, Müller itd. nikakor niso bili neverni, ampak najtoplejši zagovorniki vere. Le kdor je v enostranskem znanju in predsodku zapleten, da je vera le neutrnjena, nedokazana sleparija, si zamore domišljevatí, da bodo véde vero popolnoma spodrinile in spodkopale. In tako

Podlistek.

Statistični listek.

Železnice celega sveta in Jesenkov „Občni zemljopis“.

(Dalje.)

Pregled železnic nemškega cesarstva.

Najstarša železnica nemškega cesarstva je na Bavarskem med Nürnbergom in Fürtom;

*) Jesenkov „Občni zemljopis“ je jako obširna knjiga, ki obsega 30 drobno tiskanih pol v veliki oktavi. Čitatelju ponuja to delo pre mnogo raznovrstnega gradiva iz zvezdoznanskega, prirodoznanskega in državoznanskega zemljepisja, zlasti so pa kulturostatistični oddelki tako obširni, da zadostujejo vsakemu, ki potrebuje poduka v takih stvaréh. Primeroma jako cena knjiga se dobiva pri Klerru, Giontiniju, Lercherji in Tillu v Ljubljani, pri Siegelnu v Celovci, pri Soharji in Paternollu v Gorici, pri Tandlerji v Novem Mestu, pri Geigerju v Celji, pri Ferlinei v Mariboru, pri Blankéu v Ptují — pa pri spisateljí in založniku samem v Trstu. — Vred.

meri 6 kilometrov, odprli so jo 7. decembra 1835. Po tem so v raznih nemških državah in državah kaj različno zidali železne ceste, prvih 10 let vendar silno počasi. V severni Nemčiji bili ste prvi železnici narejeni še le leta 1838: 13. oktobra med Düsseldorfom in Erkratom v pruskem Pozenskem, 29. oktobra pa med Berlinom in Potsdamom. Pol leta pozneje — 8. aprila 1839 odprli so prvo železnico v Saskem kraljestvu med Lipskim in Draždani. Leta 1840 je vsa Nemčija z avstrijskimi deželami, ki so se štele k nemški zavezi, imela le dobro 640 kilometrov (86½ milje) železnic, primeroma jako malo, kajti istega leta imela jih je Velika Britanija uže 2940 kilometrov (260 milj), zedinjene države v severni Ameriki pa uže celó čez 3530 kilometrov (476 milj). Od leta 1840 naprej pa se je dolgost nemških železnic kaj hitro razvijala. Tu naj navedem razvitek železnic v nekterih velikih državah nemške zveze, ker poslej bomo za celo Nemčijo zaznamovali ga s skupnimi števili.

Bavarsko kraljestvo imelo je leta 1860

nekaj čez 1310 kilometrov (177 milj) železnih cest; teh je bilo 950 kilometrov državnih, 460 pa v rokah posebnih družeb. Po takem prišlo je — površje primerjeno njih dolgosti na 1 kilometer železne ceste 58□ kilometrov površja — ali na 1000□ kilometrov 18 kilm. železne ceste. Leta 1866 imelo je uže 2515 kilometrov (339 milj) železnic in sicer 1330 kilm. državnih, 1185 kilm. pa zasebnih.

Leta	Državne kilometri	Zasebne kilometri	Skup kilometri	1 kilom. žel. c. pride na
1864	1231	976	2255	33□ kilom.
1866	1330	1185	2515	30 „ „
1870	1743	898	2641	28 „ „
1873	2046	1035	3081	24 „ „

V začetku leta 1874 imelo je Bavarsko 3312 kilometrov (446 novih nemških milj) železnih cest.

Virtenberško kraljestvo ima skoro samo državne (lastne) železnice. Leta 1855 bilo jih je 304 kilm. (41 milj); 1860. leta 565 kilom. (75 milj).

Leta 1870: 1009 kil. ali 1 kil. na 19□ kil. površja, „ 1871: 1071 „ „ 1 „ „ 18 „ „ „

si menda g. prof. Linhart vero misli. Če je verouk, kakor on trdi, škodljiv odrasli mladini, če potem, kadar v življenje stopi, tega ne veruje, kar se je v srednjih šolah učila, bo mar verovala to, kar se je učila v ljudskih šolah, ali to kar ji je bilo v domači odgoji vcepljeno? Vera je potem le prazna pripovedka, zgolj basnarija, kakor so druge mične pripovedke, ki se otrokom pravijo, katerim se pa potem ko odrastejo, posmehujejo, in tudi g. prof. Linhart v tem pomenu govori, ko pravi: dass die Religionslehre weder den Verstand der Schüler mit Kenntnissen bereichert, noch auch Herz und Gemüth veredelt und erhöht. Če je to resnično, potem proč z veroukom tudi iz ljudskih šol in iz domače odgoje!

(Dalje prih.)

Pij IX., skalnik. — Stremajer, omahovalnik.

Na Rieki Štaj 25. junija.

Dva brodnika vidimo na viharnem morju sedanjega toliko vzbujenega časa. Krmilo v rokah veslata oba po neznanem širokem morju, pa s tim razločkom, da vsaki svoj lastni cilj in konec zasleduje. Prvi, mož blagega, nebeskega cilja, vabi in vodi s svojim čolnom vse k pravi sreči, v mirno brodišče blažene večnosti; drugi, z le na videz dobrim ciljem, jadra s svojimi privabljenici le k srečni sedajnosti, ki pa o doseženem cilju vse okani. V prvem brodniku spoznamo sv. očeta vesoljnega krščanstva Pija IX., pravega naslednika sv. Petra, prvega vidnega poglavarja sv. rimsko-katoliške cerkve, kateri je še kot ribič Gospoda nebeskega učenika v svoj čoln sprejel, kjer je zaslišal Gospodove besede: „Peljite na globoko in vrzite mrežo na lov“. Sv. Peter, kateri je nad čudnim vlakom rib svete groze ves prevzet pred Gospoda na kolena padel, rekoč: „Gospod, pojdi proč od mene, jaz sem grešen človek“, je pa tudi zaslišal tolažilne, pomenljive besede: „Ne boj se, odsihmal boš ljudi lovil“. Sv. Peter, kateri je o priložnosti Gospodovega vprašanja: „Za koga da ga ljudje imajo?“ v imenu vseh odločno spoznal: „Ti si Kristus, sin živega Boga“, je zarad tega očitnega spoznanja, ki ga po Gospodovem potrjenju ni od človeške razumnosti, marveč po božjem razodenju prejel, od Gospoda pa tudi na dalje zaslišal: „Peter, ti si skala, in na to

skalo bom jaz svojo cerkev sozidal . . . in peklenške vrata je ne bodo premagale“. In v tej na skalo sozidani, nezmagljivi cerkvi, prejel je kakor prvi ključar nebeskih vrat v pomenljivi podobi ključev višjo božjo oblast na zemlji, „vse zavezati ali razvezati“ — karkoli bi v blagor in zveličanje vernikov za potrebno spoznal, ker bo ravno to tudi v nebesih potrjeno, „zavezano ali razvezano“. Po tej od Gospoda prejeti oblasti so pravoredni nasledniki sv. Petra, rimski papeži, se ve, da z ozirom na vek, v kojem so živeli, vedno zvesto ravnali; tako tudi sedanji Pij IX., v katerem, kakor v vsih svojih pravorednih naslednikih, sv. Peter živi, kateri kot sivi starček že v tolikih napadih in zalivih sovražnih srditih valov skoz 28 let na čelu sv. katoliške cerkve memo Scile in Karibde tem krepkejše in pogumnejše, naprej poganja, čem bolj srditi valovi v njega ploskajo, ne zmenivši se za lažnjive obljube, ne bojé se žuganja, enim mirno odgovoreč: „Non possumus“ — ne moremo — enim pa kazaje strašen „silabus“.

(Konec prih.)

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 1. julija. „N. fr. Pressi“ se iz Ljubljane poroča, da mladoslovenski poslanec dr. Razlag, dr. Vošnjak, Nobergoj in Pfeifer nameravajo pred začetkom deželni zborov sklicati svoje volilce, da jim bodo dali odgovor o svojem postopanju v državnem zboru. Tudi neki sestavljajo brošurico, ktera bode obsegala njihove govore v državnem zboru in pa kratko razlaganje novih verskih postav.

„Brošurica“ pravi dopisnik, bode kmečkemu ljudstvu, katero duhovni vedno ščujejo proti mladoslovenskim državnim poslancem, o marsikateri reči oči odprla, zato bi bilo liberalni reči v prid želeti, da bi se kolikor mogoče razširjala. „Mi se te brošurice čisto nič ne bojimo. Naše ljudstvo ni tako neumno, kakor se dozdeva dopisniku „N. fr. Presse“, ki menda vse ljudi po svojem kopitu sodi, ter prav dobro razloči med tem, kar je prav in kar ni prav, zlasti ker v mnogih krajih vidi strašne nasledke liberalnega početja.

Brošurica ga bode v tem le še bolj vtrdila. Da pa mladoslovenski poslanci hočejo sklicati svoje volilce, to se nam dozdeva čisto naravno. Razun dr. Vošnjaka so vsi ljudstvo zagotovljali, da se bodo potegovali za vse,

tudi za verske svetinje njegove. Marsikateri jim je to verjel ter jim dal svoj glas; ko so pa začeli kar očitno družiti se z liberalnimi nemčurji, so ti omolknili, ker jih je bilo menda sram, da so bili tako lahkoverni ter zaupali možem, katerih eni so že prej pokazali, da niso možje.

Da vsi ne odpadejo, treba je tedaj zopet bobnati. Zlasti pa nas veseli, da se je dr. Razlag spreobrnil. Skoro 6 let je zastopal kranjski, loški in tržiški volilni okraj v deželnem zboru, pa se svojim volilcem še nikdar ni pokazal, dasi ima po železnici komaj dobro uro do njih. Razun nekterih duhovnov, ga tam osebno skoro nihče ne pozna, kar je veliko bolj čudno, kakor pri grofu Hohenwartu, ki večidel na Kranjskem ne biva in je še le nekaj mesecev državni zastopnik gorenjskih kmečkih srenj. Sicer pa njemu ni treba dajati odgovora o svojem vedenju v državnem zboru, še manj bi se mu bilo tega bati, ker njegovo postopanje na Dunaju je bilo tako očitno in tako možko, da se Gorenjci smejo s ponosom ozirati na svojega poslanca. Kar se pa tiče g. grofa Barbota, je pri katoliškem shodu na Dunaju pokazal, da zna dobro govoriti, saj malo bolje kakor konfuzni g. Pfeifer, o katerem so dolenski kmetje, ko je govoril pri volilnem shodu v Šentjerneji, rekli, da se mu ne vidi, da bi bil kdaj na Dunaju študiral.

„Laib. Zeitung“, ki kaj roda zajema iz „Naroda“, dasi je že večkrat naletela, pripoveduje o zgorelem farovškem poslopu v Škocijanu, ki ni bilo zavarovano, ter priporoča, da bi se cerkvena poslopja djala pod državno kontrolo, zlasti da bi se pazilo na to, ali so zavarovana ali ne. Vnemarnost tistih duhovnikov, ki taka poslopja ne zavarujejo, je res graje vredna, a da bi državna kontrola odpravila vse neugodnosti, to je smešno. Kje je toliko kontrol, kakor pri državnih blagajnicah; pa vsakdo ve, da se v kljub vsim kontrolam nobene blagajnice tolikokrat ne oškodujejo, kakor ravno državne.

Iz Sorice, 25. junija. (Izv. dop.) Tudi pri nas — v prijetni, zdravi Sorici, smo bili za 28letnico Pijevo napravili lep kres visoko na Sajnarju. Iz ljubezni do našega ljubega preljubljenega sv. očeta smo ga bili skup z nosili ter zvelikim veseljem, lahko rečem, z navdušenostjo, v saboto večer med streljanjem zapalili, drugi dan pa smo zopet med gromovitim streljanjem in vbranim zvonjenjem v

leta 1872: 1129 kil. ali 1 kil. na 17□ kil. površja,
„ 1873: 1146 „ „ 1 „ „ 17 „ „ „

Začetkom leta 1874 je imelo Virtsenberžko 1146 kilm. železnic.

Badsko nadvojvodstvo imelo je leta 1860 samo 335 kilometrov (45 milj) železne ceste; potem so se bolj naglo razvijale, kajti bilo jih je

leta 1865: 563 kil. ali 1 kil. na 27□ kil. površja
„ 1870: 882 „ „ 1 „ „ 17 „ „ „
„ 1871: 946 „ „ 1 „ „ 16 „ „ „
„ 1872: 1135 „ „ 1 „ „ 13 „ „ „
„ 1873: 1135 „ „ 1 „ „ 12 „ „ „

Leta 1874 merile so ravno toliko.

Nadvojvodstvo hesko ima državne in zasebne železnice. Dolgost njih je rastla, kakor kaže sledeči pregled:

leta 1860: 170 kil. ali 1 kil. na 45□ kil. površja,
„ 1866: 288 „ „ 1 „ „ 24 „ „ „
„ 1870: 362 „ „ 1 „ „ 21 „ „ „
„ 1871: 400 „ „ 1 „ „ 19 „ „ „
„ 1872: 584 „ „ 1 „ „ 13 „ „ „
„ 1873: 735 „ „ 1 „ „ 10 „ „ „

Kraljestvo sasko je imelo prvo dolgo železnico na Nemškem — med Lipskim in Drahdanami (115 kilometrov ali 15.5 milje). V obče pa so se železnice v malem tem kraljestvu precej hitro razvijale; njih dolgost naj v nekterih letih kaže sledeči pregled.

Leto	Državne Zasebne Skup			1 kilom. žel. c. pride na
	kilometri			
1860	398	227	625	25 kilom.
1864	527	208	735	20 „ „
1865	660	227	887	16 „ „
1870	785	344	1129	13 „ „
1872	964	289	1253	12 „ „

V začetku leta 1874 imelo je to srednje nemško kraljestvo uže 1418 kilometrov (188.85 milje) železnic, po takem pride to leto na 1 kilometer železne ceste le 10□ kilometrov površja.

Prusko kraljestvo je v severni Nemčiji imelo prve železne ceste: 15. oktobra 1838 odprli so črto med Düsseldorfom in Erkratom, 29. dne istega meseca in leta pa železnico med Berlinom in Potsdamom, kratek kos sedanje Berlinsko-Potsdamsko-Devinske (Magde-

burg) železnice, ki je bila l. 1846 popolnem dokončana (145 kilometrov, 19.5 milj). Sprva so se železne ceste tudi na Pruskem le počasi razvijale. Tako bilo jih je 1844. leta le 848 kilometrov (114¹/₃ milje) in le dobro 130 kilometrov bilo jih je z dvojnimi tirami. Ker so te prve železnice bile le po lepej zemlji izpeljane, so primeroma le malo veljale, vse skup namreč le 50,800.000 goldinarjev ali vsak kilometer le okoli 59.000 goldinarjev. Leta 1847 merile so pruske železnice uže dvakrat toliko ko leta 1844, namreč 1766 kilometrov (238 milj); leta 1855 so se zopet podvojile, kajti merile so 3761 kilometrov (507 milj), leta 1860 pa 6655 kilom. (797 milj.) Poslej so se tudi še bolj podražile, tako da je leta 1864 veljal 106.000 goldinarjev. Železnice pruske so ali državne ali pa zasebne; med zasebnimi ločijo se kakor tudi v nekterih drugih nemških državah take, ki jih železnične družbe same oskrbujejo, in pa take, katerih oskrbovanje je v državnih rokah.

(Dalje prih.)

praznično ozaljšani cerkvi molili za našega Pija IX., za kterega in skterim živimo in umrjemo. Naš g. učitelj, Janez Dolinar, je bil napravil sam, brez kakega „ukaza“, pred vhodom cerkvenim lep, primeren „transparent“ z napisom: „Bog živi Pija IX.“ nad kterim sta bila videti ključa, tijara in štola, v cerkvi pred velikim altarjem pa velikanski venec iz smrekovih mladik. Vse to in še več je storila ljubezen do Pija IX., kteremu smo ta dan zložili tudi mali darček, kterega smo vredništvu „Zgodnje Danice“ poslali.

„Neslovenski Narod“ se bode morda nad tem jezil, a to nič ne de; mi Soričani za njegovo prijaznost celo nič ne maramo. To on dobro vé. Blizo pol leta je ta „slovenski farizej“ svojega pajdaša „tednika“ pošiljal tu gor v naše hribe na ogled in poskušnjo. Potlej se je pa s „cokem pokom“ zopet pobral iz naših čistih zdravih krajev v meglene njižave. Ali mu je tal zmanjkalo, ali ga je jetika prijemala, da se je tukajšnega ostrega in čistega zraka zbal, to preišljevat ali preiskovati komu bi se ljubilo; občinstvu naj zadosti, da mu naznamo; „tukaj je bil, in ga ni več“ in da smo ubogi pari v slovo z veseljem zaklicali: Pojdi se solit, umazanec, pojdi se prat!“ —

Iz Vipave, 29. junija. (Izv. dop.) Nekdo v 144. št. „Slov. Nar.“ našemu g. županu, ki je strojarski mojster, bere levite, zakaj da on, ki bi moral najbolj skrbeti za zdravje svojih občanov, kože pred hišo na sušilo obeša, da morajo memogredoči njih smrdljivi duh uživati. Dotični g. dopisnik mora zares prav občutljiv nos imeti, zakaj doslej ni bilo še nikdar čuti take pritožbe zoper župana, dasiravno on že 32 let kože na isto mesto obeša in je v teh letih gotovo že marsikdo — tudi kak zdravnik — tam meano hodil.

Tudi nikakor ni res — in g. dopisnik gotovo sam tega ne verjame, — da bi bil duh omenjenih kož takó hud in zdravju škodljiv. G. dopisnik naj se gre učiti strojarije in bo izvedel, da kože v apnu, v kterem se namakajo, izgube vse gujilobne tvarine, odkoder bi znal kak smrad izhajati; da na dalje duh čresla tudi ni tako nevaren, sicer bi zdravniki nekterim bolnikom kopeli v čreslenici ne priporočali. Ko bi bilo vse res, kar dopisnik čenčari, bi morali strojarji, ki vedno v tistem duhu žive, sami bi ti bolehavi piškavci, pa znano je, da so ravno oni močni in čvrsti korenjaki. Pri tej priliki tudi omenimo, da v lanskim epidemičnih boleznih, ki so po vsih delih našega trga svoje žrtve pobirale ravno v županovem — tolikanj nezdravem (!) — kotu ni nihče zamrl; res čudno! Ko bi bilo strojarsko rokodelstvo takó nevarno bližnji okolici v zdravstvenem oziru, kakor si občutni g. dopisnik domišlja, bi morali vsi strojarji, irharji, in kar je enacih rokodelcev, zunaj mest in trgov — znabiti poleg konjedircev — imeti svoje delavnice, da je nježni nosek kakega mehkužnega gospodiča varen pred neprijetnimi duhovi obšenih kož. Vrh tega cesta skozi vipavski trg ne gre memo županove hiše, ampak naravnost čez most naprej, torej gg. tankonosi, ne išite kotov, ampak naravnost čez most udarite!

Da kak pobalin kaj takega napiše, se ne čudimo, da pa vrednik „Slov. Nar.“ take članke sprejema, je neodpustljivo. Vedeti bi moral, da n. pr. v Ljubljani na šentpeterskem predmestju duh živalskih kož ni posebno nevaden in da gredočemu memo delavnice lojevih sveč in mjila tudi preprijetne vonjave v nos ne puhtijo. Vidi se, da je g. dopisnik iz drugih vzrokov hotel se znositi nad našim županom. Morda mu ni všeč, da je g. župan

pošten narodnjak, da gospodom ultraliberalnim ne seda na limanice, da je bil nedavno vnovič za župana izvoljen ali kaj enacega. Pаметen čitatelj iz dotičnega članka v „Sl. N.“ ni izvedel drugzega kakar to, da je naš župan strojar po rokodelstvu in da so g. dopisniku pajki možgane zapredli.

Iz Marbeškega okraja, 28. junija. (Iz. dop.) Primaruha, sedaj smo v dobi, v koji se z nogami tepta resnica in pravica; nihče si ni več svest svojega imetja. Razglasi, pošteni „Slovenec,“ kaj se je po hujskanju g. učitelja K. R. v Vuhredu pripetilo. Na farovžkem vrtu je vodnjak, kojega je vže pokojni župnik g. Blaž Čibašek na lastne stroške kopati dal. Nihče ni smel iz vodnjaka vode zajemati, kajti je bil v zagrajenem vrtu in velikokrat je tudi vode zmanjkovalo, vzlasti, ako je g. župnik živino imel. Sedanji g. župnik je nastopil duhovnijo. l. 1869. Vsled osebne prošnje g. učitelja dovolil mu je iz farovžkega vodnjaka vodo zajemati; ali g. učiteljeva supruga zahtevala je še od g. župnika, naj jej dopusti, naravnost iz šole skoz farovžki vrt do vodnjaka si pot narediti, kar pa g. župnik ni hotel in ni mogel dovoliti.

Kmaló farovžki vodnjak usahne, kakor prej za g. župnika M. Groblnik-a osem let zaporedoma; vsled tega sedanji g. župnik nikomur več ne dovoli, iz farovžkega vodnjaka vode nositi. Nemirnega g. učitelja to razkači. Da si vodo sicer nositi od soseda, kamor ni 10 stopinj dalj, ali g. župnika po krčmah grdo psuje in celo šolarje proti njemu hujska, rekoč: „Le hodite na farovžki vrt pit, če bi vas tudi fajmošter tepsti hotli; jih bomo pa tožili, ker ne pustijo po vodo hoditi.“ In res gre pridni učitelj g. župnika k okrajni sodniji marbeški tožit; a opravil ni nič. Toda g. učitelj ne miruje, o vsaki priliki g. župnika celo vpričó šolarjev zasramuje, hujska občinskega predstojnika in krajnega šolskega ogledo J. U., naj s surovo silo farovžki vrt pograbi. Občinski predstojnik že itak rad po tujem svoje roke steguje, — še ni dolgo, kar je v tujem gozdu veliko drevja posekal ter je moral posekano drevje presneto drago platiti — torej se loti tudi farovžkega vrta, da zagrajo podreti, v vodnjak še eno cev za šolo postaviti in to vse na hujskanje g. učitelja. V tem ko občinski predstojnik to delo na farovžkem vrtu opravlja, zalí g. učitelj smehljaje šolarje nanj še opozoruje rekši: „Glejte, zdaj vam nihče več ne bo branil, s farovžkega vrta vode nositi.“ Fej vas bodi, g. učitelj, da nedolžne šolarje očitno h krivici spodbujate, ker vaše surove in hujskalne besede pomenjajo: „Glejte otročiči! kdar bi kaj radi imeli, pa ne morete z dobrim si pridobiti, si pa se surovo silo prisvojite, kakor sedaj na farovžkem vrtu našega pridnega šolskega ogledo ravnati vidite.“ G. učitelj, ne veste li, kaj imate v šoli delati, učiti ali hujskati? Poberite svoja kopita; ker boljše bi za vas bilo, da bi bili drvar, kakor pa učitelj. Dan povračila bo gotovi tudi za vas prišel; kar ste sejali, to boste tudi želi.

Sploh pa je v Zadravji in vzlasti Vuhernih znano, da se eni radi po farovžkih rečeh ozirajo. Vže pred nekoliko leti — bi bil nek silno bogat posestnik v Vuhredu farovžki vrt rad pohrustal; ali takratni župnik, g. Blaž Čibašek, se je čvrsto na noge postavil in „Nikolinimazadosti“ moral je z dolgim nosom oditi. Tudi sedanji župnik g. T. Mraz je tožil roparskega občinskega predstojnika Janeza Urban-a zaradi motenja posesti in za trdno se nadjamo, da mu bode sodnija nazaj pripoznala, kar se mu je tako krivično vzelo. Omeniti je treba

še enega hujskalca in rogovileža A. R. a učiteljevega prisrčnega vinskega brata. V krčmi se sicer večkrat prav surovo popraskata; a v hujskanju in zvijačnosti se sprijaznita, kakor Poncij Pilat in Herod. A. R., krčmar in prvomestnik šolskega odbora, je prav zvita lesica, sladka se duhovnom, jim še tudi roko poljubuje, za hrptom jih pa prav surovo zmerja, se v vsako stvar vtika, ter ga povsod najdeš, le tam ne, kjer bi ga treba bilo. Kakošna bo nek prihodnost, ker šolarji takove učitelje in predstojnike imajo?

Ogerska, 30. junija. Gosposka zbornica je pri obravnavanju notarijatske postave sprejela določbo, da se morajo notarijatska pisma izključljivo v ogerskem (madjarskem) jeziku izdelovati. — Kakor poroča „P. Lloyd“, se je obravnava o civilnem zakonu preložila le zato, ker hoče ogerska vlada, da bi bili dotični postavi v obojnem (avstrijskem in ogerskem) postavodajalstvu enaki.

Vnanje države.

Francoska, 30. junija. Ustavni odsek je z 19 glasovi proti 6 zavrgel Perierov predlog ter izvolil pododsek 3 udov, ki bode imel izdelati nov postaven načrt, v kterem bode brž ko ne odločil, da 7letna oblast je osnovana le za Mak Mahona. — Mak Mahon je 28. jun. ogledoval vojake, kterim je potem pismeno izrekel svojo zadovoljnost. „Meni je skupščina izročila izvrševalno oblast za 7 let“, pravi maršal, „ter v moje roke položila skrb za ohranjenje reda in miru. To nalogo imate z menoj vred tudi vi; zato jo skupno izvršujemo do konca.“ Legitimistična „Union“ zaradi tega pisma Mak Mahona graja in trdi, da skupščina postavo od 20. novembra lahko prekličé in ustanovi ali republiko ali pa monarhijo.

Španjska, 1. julija. Karlisti so pri Esteli velikansko zmagali in bitva je mogla strašno huda biti, ker je celó republikanski vojvoda Konha padel. Vladni telegram je sicer poročal, da armada je brez škode, a nek večerajšen telegram pravi, da zguba republikancev znaša 4000 mož. Nek drugi telegram iz Madrida pa pripoveduje, da topničarstvo z živem, strelom itd. pri vladnih krdelih ni poškodovano, pa vendar pristavi, da tudi ta oddelek je zgubil 800 mož. Republikanci so tako zmešani, da sami ne vedo, kaj poročajo. Republikanci so zdaj v Tafali in poslali so jim iz Madrida 20 kanon; kadar pride novi poveljnik Zabala, se bodo zopet spopadli s Karlisti, kterim pa po zadnji bitvi vedno raste pogum. Novica, da bi bil Don Alfons pri Chelvi od republikancev premagan, se ne potrudi, pač pa je Don Alfons neki na roki ranjen. Francoski listi poročajo, da Konha morda ni padel po sovražni, ampak kakor Prim, po krogli lastne stranke, ker so ga sumičili, da namerava Izabelinega sina, Don Alfonza, povzdigniti na kraljevi prestol. Vlada mu bode postavila spominek.

Laška, 1. julija. Papež so 26. junija sprejeli veliko množico rimskega plemstva ter pri ti priliki izrekli svoje veselje o neštevilnih telegrafično jim izrečenih vošilih. Z žalostjo pa jih je navdajalo nasprotno ravnanje nekterih ljudi v Rimu. Sv. oče so tudi rekli, da jim je došlo neko pismo, v kterem nekdo tirja, da naj zapuste Rim, kjer niso več varni svojega življenja. Pa oni so ostali, ter hočejo tam ostati, dokler dopustí Bog in okoliščine.

Razne reči.

— V Železnikih se je, kakor zvezo iz zanesljivega vira — osemdvajsetletnica sv. očeta Pija IX., kakor je ondi v enacijih prilikah navadno, slovesno obhajala. Že v saboto so gromoviti streli po Ave Mariji, in veliki kres o nastopu noči napovedovali nasledni praznik. V zgodnje jutro 21. rožnika so zopet pri dan-zvo-nenju, pri velikem duhovnem opravilu in pri popoldanski službi božji delali možnarji toliko „parado“, kot bolje gotovo v ljubljanski škofiji nikjer ne. Nekoliko mladine je pristopilo zjutraj v počešenje svojega šolskega patrona sv. Alojzija in na namen sv. Očeta k sv. obhajilu; po popoldanski službi božji pa je do malega vsa šolska mladost romala do cerkvice Marije Device na Sušo, in od tam tudi še na Zalilog, kjer se je ob 6. uri vdeležila slovesne večernice, katero so ondotni župnik imeli s svojimi farani v spomin papeževega kronanja. Proti večeru se je veselo mladinsko kardelo s primerno godbo vrnilo zopet nazaj proti domu, kjer ga je pričakovalo mlado in staro, pozdravljal ga obilni strel in o kateri priliki je bilo tudi razsvitljenih mnogo poslopij. Malo ognjičanje (vmetni ogenj) skončalo je lepo slovesnost. —

— Iz Vipave 25. jun. Pretekli ponedeljek je tukaj 4razredna ljudska šola obhajala šolski praznik sv. Alojzija. Zbrana šolska mladina je šla ob 6. uri zjutraj z zastavo med veselimi petjem v Log, prijeten kraj pol ure od trga, kjer stoji veličanstna cerkev Mat. Božje z ravno izdelanim gorostasnim zvonikom. Mladina je bila najprej pri sv. maši, katero je služil šolski vodja, g. Hiti. Enoglasno skupno petje se je lepo odmevalo po mogočnem svetišču*). Po cerkvenem opravilu je dobila mladina zajutrek in potem je pod milim nebom prepevala, telovadila in po svoje se radovala skoraj do poldne. Pevajoča se je vrnila v trg in v najlepšem redu razšla. Naj bi se tak šolski praznik vsako leto obnovil, ker v resnici pripomore, da se v mladini obudi večje veselje do šole in ljubezen do njenih učiteljev. — G. šolskim prijateljem, ki so z darovi pripomogli, da se je ta lepa šolska veselica napravila, srčna hvala! —

— Iz občine muršenske pri Ljutomeru 27. junija se nam piše: „Sloviti so naši „mursko-poljski konji“. Da se pa konje-reja čem bolje pospešuje in vsavršuje, pošiljajo nam se najlepše pasmine žrebci (med njimi tudi normanskega plemena). Razen tega poskusili so pred tremi leti v Ljutomeru konjsko razstavo (samo za ljutomerski okraj), kamor se je prignalo do 400 glav. Ker se je toraj poskus dobro obnesel, obljubilo se je, da bo se razstava za naprej ponavljala vsako leto. Kedaj bode zopet letos, še dobro ne znamo. Ozirom na to piše zadnji „Slov Gosp.“ (št. 26): Ljutomerska kmetijska podružnica bode 28. junija t. l., to je prihodnjo nedeljo popoldne ob 2. uri imela v pivarnici sejo, pri kateri pridejo na vrsto naslednje stvari: poduk o konje-in sadjoreji. Razstavljene bodo tudi nekatere v bčelorejo spadajoče reči. Odbor podružnice v Ljutomeru vabi kmetovalce,

*) Priporočati je, da bi se povsod po deželi vpeljalo splošno cerkv. petje, zlasti v sedanji dobi, ko bode pomanjkalo izurjenih pevcev in orglavcev, kajti nič ne more bolj ganiti src in buditi v njem svete pobožnosti, kakor skupno petje, v katerem vse verno ljudstvo od sivega starčka do nježnega deteta slavo večnemu izrazuje in srčne prošnje k Njemu pošilja. Ali je kaj lepšega in spodbudnejšega, kakor v mogočem soglasju peta himna „sveto“ ali litanije Mat. Božje s primernim odpevom? Pis-

da se obilno te seje vdeležijo.“ — Dalje pravi: „Ob času letošnje razstave ali premiiiranja v Ljutomeru bode tudi drkanje (Trappwett-Fahren.) Za to so odločena posebna darila. Kmetovalci, ki imajo primernih in dobrih konjev, naj se za to vadijo in pripravljajo.“ — Ob tej priliki še nekaj. Po prizadevanju naših gg. učiteljev se je v zadnjih letih tudi svilorejstvo začelo širiti v ljutomerski okolici. — Zdaj so se svilci že zapredli. Nekoji okoličani jih imajo več, drugi manje, pa ne znajo, kako z njimi. — Menda bi „kmetijska podružnica“ hotela poskrbeti za posredovanje v prodaji kokonov? Ali je morebiti ta grana gospodarstva izven mej njenega delokroga, ne znam. Ka-li?

— Slovanski elementi v Venetščini je knjizica, v 8. str. 74 katero je spisal g. D. Terstenjak. Natisnila se je posebej iz prihodejega letopisa 1874 Matice slovenske, da jo dopisujejoči ud moskovskega arhajologičnega občestva pošlje občnemu zboru, ki ga avgusta letos v Kijevo imeli bodo slovanski arhajologi ali starinoslovci. Kar v novejših časih trdita tudi nemški Contzen in prezgodaj umrli ruski Gilferding, trdi in dokazuje g. Terstenjak vzlasti v tem spisu, da so nekdanji Veneti rodu slovanskega, po slovanščini v stari in sedanji venetščini, potavščini, po poznamenovanji za živali, jediva, zelišča, oblačila, ladije in trgovinske shrambe itd. Delo se priporoča razum jezikoslovcem vzlasti zgodovinarjem, in gg. Suppani, Heinrichi, Linharti itd. bi bolj vgodili vedam, učencem in Slovencem sploh, ko bi namesti o katekizmu, verskih postavah, o Martinu in Waplerju preiskovali rajši domače in slovanske vire, ter tudi po njih bolj prav in resnično razlagali nauke svoje, posebej zgodovino našo. Da sedaj brez ozira na vire slovanske nikdo ne more prav razlagati zgodovine slovenske, je pač očitno kot beli dan.

Poslano.

Dopadlo se je „Slovenskemu Narodu“ v št. 138 me oblatiti, menda zato, ker me je pred štirimi leti preveč hvalil, dasiravno svojih načel nisem prav nič premenil. Moje „poslano“ je v št. 141. tako omehčal, da nima prav nič v sebi; zato prosim tebe, dragi „Slovenec“, da bi ga ponatisnil. Glasi se takole: V „Slovenskem Narodu“ št. 138 od 10. junija l. l. berem v dopisu iz Novega mesta: Profesor fizike, guardijan O. Bernard — smatra za čudeže to, kar se lahko po prirodnih zakonih razjasni. Tako je na priliko trdil, da je bila toča, ki je lani pobila novomeško okolico — božji čudež! — Na to odgovarjam samo to-le: Ako mi vaš dopisnik ne dokaže, v katerem gimnaz. razredu sem jaz to trdil, ga imenujem lažnika.“

Novomesto 22. junija 1874.

O. Bernard,

profesor fizike in guardijan.

Razpis učiteljskih služeb:

Na Kranjskem v Trojanah: (50 gl.) in pristo stanovanje.) Prošnje do 20. julija pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku. — Prva učiteljska služba v Sodražici, (500 gl. in opravilne doklade 50 gl.). Prošnje do 9. julija pri krajnem šolsk. svetu v Sodražici. — V Ratečah na Gorenjskem, (400 gl.) Prošnje 30. junija pri okrajnem šolsk. svetu v Radoljici. — V šolskem okraju okolice ljubljanske učiteljska služba 1. v Šent-Vidu, (600 gl.); 2. pri sv. Jurji pri Šmarji, (500 gl.);

3. v Horjulu, (500 gl.); 4. pri sv. Jakopu pri Savi, (400 gl.); 5. pri sv. Kocijanu, (450 gl.); 6. v Sostru, (500 gl.); 7. v Šent-Peterskem predmestju v Ljubljani, (600 gl.); 8. na Igu, (600 gl.); 9. na Brezovici, (500 gl.). Prošnje pri dotičnem okrajnem šolskem svetu v 6. tednih (od zadnjega ponatisa v Laib. Ztg.) — Na ženski vadnici v Ljubljani dvoje učiteljskih služb za prihodnje šolsko leto. Prihodki po post. 19. sušca l. 1872. in 15. aprila 1873. Prošnje do c. k. deželnega šolskega sveta v Ljubljani do 12. julija 1874. — Na c. k. ženskem izobraževališču služba glavnega učitelja za prosto rōčno risanje in matematiko z nemškimi učnim jezikom, z ozirom na postavo 3. julija l. 1873, št. 7301 se služba opravlja tudi na možkem učiteljsišču. Plača postavna — kakor zgoraj povedano — in prošnje do 12. julija t. l. pri c. k. dež. šolsk. svetu. — V Starem trgu pri Ložu, 3. učiteljska služba, (400 gl.) in pristo stanovanje.) Prošnje do konca junija t. l. pri okrajnem šolskem svetu v Logatcu. Sprašane učiteljice, ki podučujejo tudi v ženskih ročnih delih, imajo prednost.

Eksekutivne dražbe.

4. julija. 3. Mih. Peterlin-ovo iz Vidma (320 gl.), Jan. Šteh ovo iz Male vasi (1815 gl.), obe v Vel. Laščah. — 3. Miha Peterlin-ovo iz Vidma (320 gl.) — Janez Šteh-ovo iz Male vasi (1815 gl.) obe v Laščah. —

7. julija. 3. Jak. Vartbuechler-jevo — v Postojni. — 2. Jan. Rakar-jevo iz Zaboršta (510 gl.) v Krškem. —

8. julija. 3. Jan. Lakner-jevo s Toplega vrha (252 gl.) v Ūrnomlji.

Telegrafične denarne cene

1. julija.

Papirna renta 69.45. — Srebrna renta 74.60. — 1860letno državno posojilo 109.75. — Bankine akcije 963 — Kreditne akcije 219.— — London 111.65. — Srebro 105.60. — Cea kr. cekini —.— — Napoleon 8.93.

Denarstvene cene.

27. junija.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	69.85	69.45
5% renta v srebru	74.80	74.90
Srečke (lozi) 1854. l.	99.50	100.—
„ „ 1860. l., celi.	109.25	109.50
„ „ 1860. l., petinke	110.—	110.75
Premijski listi 1864. l., ...	132.50	133.—
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.—	—.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—.—
Ogerske po 5%	75.—	75.50
Hrvaške in slavonske po 5%	75.50	76.25
Sedmogradske po 5%	73.—	74.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	987	989
Unionske banke	100.—	100.50
Kreditne akcije	220.50	222.75
Nižoavstr. eskomptne družbe	858.—	863.—
Anglo-avstr. banke	135.—	135.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	159.50	160.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	—.—	—.—
„ „ 50 „ „	53.50	—.—
Budenske „ 40 gl. a. v.	—.—	24.00
Salmove „ 40 „ „	31.75	32.25
Palfi-jeve „ 40 „ „	23.50	21.—
Clary-jeve „ 40 „ „	—.—	27.50
St. Genois „ 40 „ „	—.—	24.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „	19.—	20.—
Waldstein-ove „ 40 „ „	—.—	21.75
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.31	5.32
Napoleonsd'or	8.94	8.95
Srebro	105.75	105.90

Jurii Dornik-ova

zaloga olja

v Trstu.

Posilja se s poštnim povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, voznino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastonj in franko. (4—23)